https://doi.org/10.59295/ierm2025.18 CZU 331.25:351.74(4)

SECURITATEA DREPTULUI LA PENSIE A MILITARILOR ŞI A PERSOANELOR DIN CORPUL DE COMANDĂ ŞI TRUPELE ORGANELOR AFACERILOR INTERNE[1]

SECURITY OF THE RIGHT TO PENSION FOR MILITARY PERSONNEL AND INDIVIDUALS WITHIN THE COMMAND STAFF AND TROOPS OF THE INTERNAL AFFAIRS BODIES

Silvia GORIUC, ***doctor în drept, conferențiar universitar, Universitatea de Stat din Moldova***
E-mail: gariuc.silvia@gmail.com
ORCID: 0009-0000-7642-7199

Natalia CHIPER, ***doctor în drept, conferențiar universitar, Universitatea de Stat din Moldova***
E-mail: natalychiper@gmail.com
ORCID: 0009-0002-0188-3637

Rezumat. *Prezentul articol este motivat de faptul că în prezent, există o practică judiciară neuniformă în domeniul stabilirii, calculării, achitării pensiei la o categorie de subiecți speciali cum ar fi militarii şi persoanele din corpul de comandă şi trupele organelor afacerilor interne. Totodată, suntem în fața fenomenului masiv de contestare a actelor administrative individuale defavorabile emise de autoritatea publică competentă la moment, avem o practică judiciară neuniformă în domeniul dat, care diferită de la caz la caz, fapt ce necesită o analiză complexă, o cercetare mai profundă.*

Cuvinte cheie: *dreptul la pensie, asigurare socială; statutul militarilor; trupele organelor afacerilor interne, autoritate publică etc.*

Summary: *This article is motivated by the fact that currently, there is an uneven judicial practice in the field of establishing, calculating, and paying pension rights to a category of special subjects such as military and persons in the command corps and troops of internal affairs bodies. At the same time, we are faced with the massive phenomenon of challenging unfavorable individual administrative acts issued by the competent public authority and, respectively, and uneven judicial practice in this field, which differs from case to case, which requires a complex analysis and deeper research.*

Keywords: *right to pension, social insurance; status of the military; internal affairs troops, public authority, etc.*

[1] Articolul este elaborat în cadrul subprogramului 01.05.01 Securitatea națională a Republicii Moldova în contextul aderării la Uniunea Europeană: abordări juridice, politologice și sociologice, realizat de Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice al Universității de Stat din Moldova.

Introducere

În statul democratic modern, multe persoane sunt complet dependente, total sau parțial pe parcursul vieții, pentru a supraviețui, de asistență socială și prestații sociale. Numeroase sisteme juridice interne recunosc faptul că astfel de persoane au nevoie de un anumit grad de certitudine și asistență și oferă prestații care sunt plătite – sub rezerva îndeplinirii condițiilor de eligibilitate – de plin drept. Atunci când o persoană are un astfel de drept în temeiul dreptului intern la o prestație socială, importanța acestui interes ar trebui, de asemenea, să se reflecte prin faptul ca art. 1 din Protocolul nr. 1 să fie aplicabil[1]

Am propus prezenta cercetare spre atenția publicului larg din motivul că în prezent, există o practică judiciară neuniformă în domeniul dat, dar diferită de la caz la caz, fapt ce după noi, necesită o analiză complexă cercetare mai profundă.

Reieșind din tematica propusă, ne vom referi la o categorie de subiecți speciali cum ar fi militarii şi persoanele din corpul de comandă şi trupele organelor afacerilor interne**,** care sunt asigurați cu dreptul la pensie în baza prevederilor legal la nivel național și anume art. 47 Constituția RM [2], Codul administrativ al RM [3], Codul muncii al RM [4], Legea privind pensiile de asigurări sociale de stat nr. 156 din 14 octombrie 1998 [5], Legea cu privire la statutul militarilor nr. 162-XVI, [6], Legea asigurării cu pensii a militarilor şi a persoanelor din corpul de comandă şi trupele organelor afacerilor interne nr. 1544 din 23 iunie 1993[7], Hotărârii Guvernului nr. 78 din 21.02.1994 cu privire la modul de calculare a vechimii în muncă, stabilire şi plată a pensiilor şi indemnizaţiilor militarilor, persoanelor din corpul de comandă şi din trupele organelor afacerilor interne, colaboratorilor Centrului Naţional Anticorupţie şi funcționarilor publici cu statut special din cadrul sistemului administrației penitenciare[8] etc. În prezentul articol, ne vom referi, în special, la dreptul la pensie ca un drept viager garantat de stat și totodată ca un drept de proprietate reglementat în Protocolul nr 1 a CEDO Protecția proprietății ”*Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru cauză de utilitate publică şi în condiţiile prevăzute de lege şi de principiile generale ale dreptului internaţional. Dispoziţiile precedente nu aduc atingere dreptului statelor de a adopta legile pe care le consideră necesare reglementării folosirii bunurilor conform interesului general sau pentru a asigura plata impozitelor ori a altor contribuţii, sau a amenzilor*”.[9]

În majoritatea statelor, exista o gamă largă de prestații de securitate socială concepute pentru a conferi drepturi la plată care decurg de plin drept. Prestațiile sunt finanțate în diverse moduri: unele sunt plătite prin contribuții la un fond specific; altele depind de dosarul contribuțiilor reclamantului; multe dintre acestea sunt plătite în urma impozitării generale, pe baza unui statut definit în mod legal. Având în vedere diversitatea metodelor de finanțare și interdependența prestațiilor în majoritatea sistemelor de protecție socială, nu a mai fost justificat să se considere că numai prestațiile finanțate prin contribuții la un fond specific intră în domeniul de aplicare al art. 1 din Protocolul nr. 1. În plus, excluderea prestațiilor plătite fără impozitare generală ar însemna să nu se țină seama de faptul că mulți reclamanți din cadrul acestui ultim tip de sistem contribuie, de asemenea, la finanțarea sa, prin plata impozitului [1].

Noţiunea de „bunuri” cuprinde atât bunurile mobile, cât şi bunurile imobile. În acelaşi timp, protecţia instituită de art. 1 din Protocolul nr. 1 are în vedere şi alte drepturi reale. Totodată, protecţia acestui articol nu se aplică decât dacă este posibil să se înainteze o pretenţie faţă de o anumită proprietate. Or, articolul în cauză, nu garantează dreptul de a dobândi proprietăți. [10]

Totuşi acest fapt nu presupune că noţiunea de „bunuri” se limitează doar la „bunurile existente”. Alte active, inclusiv creanţele cu privire la care un reclamant poate susţine că are cel puţin o „speranţă legitimă” (care trebuie să fie de o natură mai concretă decât o simplă speranţă) că ele vor fi realizate se califică drept „bunuri”. O pretenţie poate fi considerată un bun numai atunci când este stabilită a fi executabilă. Nicio „speranţă legitimă” nu poate fi examinată în lipsa unei pretenții ce poate fi pusă în executare. [10]

Cauza Soering v. Regatul Unit, 7 iulie 1989[11], expres reglementează obiectul şi scopul Convenției Europene pentru Drepturile Omului, respectiv§ 87 subliniază că : … obiectul şi scopul Convenției, ca instrument pentru protecția ființelor umane, reclamă ca prevederile sale să fie interpretate şi aplicate astfel încât să-i facă garanțiile practice şi efective… Mai mult, orice interpretare a drepturilor şi a libertăților garantate trebuie să fie conformă cu „spiritul general al Convenției, ca instrument conceput să mențină şi să promoveze idealurile şi valorile unei societăți democratice”.

Astfel, prin prisma cauzelor Bucheň împotriva Republicii Cehe, pct. 46 [12]; Koua Poirrez împotriva Franței, pct. 3 [13]; WesselsBergervoet împotriva Ţărilor de Jos (dec.) [14]; Van den Bouwhuijsen şi Schuring împotriva Ţărilor de Jos [15], Stec şi alții împotriva Regatului Unit[16], CtEDO a hotărât în mod constant că şi o prestație socială la un regim necontributiv ar putea constitui un bun în sensul art. 1 din Protocolul nr. 1[1]

În special menționăm cauza Stec şi alţii v. Regatul Unit [16] unde Curtea a subliniat că în cazul în care o persoană a avut un drept în temeiul dreptului intern la un ajutor social, importanţa acestui drept ar trebui, de asemenea, să fie reflectată prin aplicabilitatea art. 1 din Protocolul nr. 1. Cu toate acestea, această dispoziție nu poate fi interpretată ca oferind unui individ dreptul la o anumită sumă (concretă), cu toate că o reducere substanțială ar putea fi considerată ca afectând însăşi substanța dreptului.

Metode de cercetare

Pornind de la premisele teoretice şi practice ce justifică actualitatea şi relevanța temei, în cadrul prezentei lucrări sunt utilizate mai multe metode de cercetare ştiințifică, cu scopul de a analiza în profunzime cadrul normativ aplicabil în domeniul securității dreptului la pensie a militarilor şi a persoanelor din corpul de comandă şi trupele organelor afacerilor interne (în continuare – *subiecți speciali*) de a contura impactul acesteia asupra dreptului la pensie ca un drept viager şi garantat de stat .

Metodele utilizate sunt următoarele:

1. *Metoda analizei juridice* – a fost aplicată pentru examinarea detaliată a mai multor acte normative relevante în materie, în vederea identificării lacunelor legislative, a contradicțiilor şi a necesității de intervenție normativă.

2. *Metoda logică (inductivă și deductivă)* – utilizată pentru formularea concluziilor teoretice pornind de la analiza normelor juridice concrete (inducție) și pentru deducerea implicațiilor asupra politicilor publice în domeniul exproprierii (deducție).
3. *Analiza doctrinară* – a fost utilizată pentru examinarea literaturii juridice relevante din domeniul dreptului administrativ, dreptului constituțional și dreptului proprietății publice, în scopul identificării fundamentelor teoretice ale instituției exproprierii și al corelării acestora cu realitățile și nevoile practice din Republica Moldova.
4. *Metoda de cercetare a analizei sistemice* prin abordarea științifică utilizată pentru a studia structura, funcționarea și dinamica unui sistem complex, prin identificarea componentelor sale, a relațiilor dintre acestea și a interacțiunii cu mediul înconjurător, în scopul înțelegerii globale și al optimizării funcționării sistemului.
5. *Metoda statistică* ca metodă de cercetare științifică utilizată pentru colectarea, organizarea, analizarea, interpretarea și prezentarea datelor statistice, în cazul nostru a Deciziilor instanțelor de judecată, cu scopul de a formula concluzii, a testa ipoteze.

Prin utilizarea acestor metode, urmărim nu doar identificarea și descrierea unor probleme existente în sistemul actual de reglementare, ci și formularea de propuneri concrete de optimizare normativă, inclusiv elaborarea unui proiect de Regulament privind modul de expropriere pentru cauză de utilitate publică.

Rezultate și discuții

Dreptul la pensie este un drept complex, iar dimensiunile sale sociale și patrimoniale trebuie relaţionate, întrucât ele se determină și se influenţează reciproc. Controlul constituţionalităţii legilor s-a dovedit a fi un mijloc eficient pentru protejarea dreptului la pensie. Înţelegerea corectă a principiilor statuate de Curtea Constituţională îi pot spori eficienţa, astfel încât principiile menţionate să reprezinte în viitor argumente puternice pentru respectarea acestui drept [17]

Pensia calculată, așa cum o definește art. 1^1 **al Legii privind pensiile de asigurări sociale de stat nr. 156 din 14.10.1998**, ”*este un drept bănesc, stabilit în funcție de contribuțiile achitate în bugetul asigurărilor sociale de stat și de durata stagiului de cotizare, reexaminat, majorat și indexat*” [5] În acest context atragem atenția supra termenilor care propune legea, deci legea folosește termenul de ”*pensie calculată*” și nu ne dă o definiție conceptuală de *”pensie*”. De ce accentuăm acest moment? Din 2017, în raport cu subiecții speciali s-a determinat un nou mecanism juridic și anume: calculul pensiei este efectuat autoritatea publică competentă cu care subiectul special era în raporturi juridice de muncă, iar achitarea pensiei, conform **Hotărârii Guvernului nr. 1427 din 28.12.2016,** ”cu privire la preluarea atribuţiilor de plată a pensiilor şi prestaţiilor sociale militarilor care au îndeplinit serviciul prin contract, persoanelor din corpul de comandă şi din trupele organelor afacerilor interne, sistemului penitenciar, ofiţerilor de protecţie şi colaboratorilor organelor securităţii statului şi Centrului Naţional Anticorupţie” **[**18**]**, se efectuează de Casa Națională de Asigurări sociale. Mai detaliat supra acestui fenomen ne vom referi mai jos, la această etapă de cercetare doar punem problema ca în continuare să o clarificăm.

Respectiv, sistemul de asigurări sociale are funcția de a asigura un venit persoanelor asigurate, aflate în imposibilitatea obținerii de venituri salariale în cazul survenirii unor anumite riscuri (incapacitate de muncă, maternitate, bătrânețe, șomaj etc.). În Republica Moldova, ponderea principală în cheltuielile destinate prestațiilor de asigurări sociale revine pensiilor de asigurări sociale (preponderent, pensiilor pentru limită de vârstă). [19]

Conform Constituției Republicii Moldova art. 47 ”Dreptul la asistenţă şi protecţie socială”, *s**tatul este obligat** să ia măsuri pentru ca orice om să aibă un nivel de trai decent, care să-i asigure sănătatea şi bunăstarea, lui şi familiei lui, cuprinzând hrana, îmbrăcămintea, locuinţa, îngrijirea medicală, precum şi serviciile sociale necesare. Totodată, cetăţenii au dreptul la asigurare în caz de: şomaj, boală, invaliditate, văduvie, bătrâneţe sau în celelalte cazuri de pierdere a mijloacelor de subzistenţă, în urma unor împrejurări independente de voinţa lor [2].* Deci, statul are o obligație, iar cetățenii au dreptul la asistență și protecție socială, respectiv, m**ilitarii şi persoanele din corpul de comandă şi trupele organelor afacerilor interne** au aceleași drepturi la asistență și protecție socială, respectiv, aceste drepturi sunt reglementate de legi speciale cum ar fi: **Legea privind pensiile de asigurări sociale de stat nr. 156 din 14 octombrie 1998** [5], **Legea cu privire la statutul militarilor nr. 162-XVI** [6], **Legea asigurării cu pensii a militarilor şi a persoanelor din corpul de comandă şi trupele organelor afacerilor interne nr. 1544 din 23 iunie 1993[20], Legea privind sistemul public al asigurărilor sociale nr. 489 din 08.07.1999 [21]**, **Hotărârii Guvernului nr. 78 din 21.02.1994 cu privire la modul de calculare a vechimii în muncă, stabilire şi plată a pensiilor şi indemnizaţiilor militarilor, persoanelor din corpul de comandă şi din trupele organelor afacerilor interne, colaboratorilor Centrului Naţional Anticorupţie şi funcţionarilor publici cu statut special din cadrul sistemului administraţiei penitenciare[22]**, etc.

Astfel, alin (1) art. 2 al **Legii asigurării cu pensii a militarilor şi a persoanelor din corpul de comandă şi trupele organelor afacerilor interne nr. 1544 din 23 iunie 1993[20]** prevede militarilor, persoanelor din corpul de comandă şi din trupele organelor afacerilor interne, precum şi funcţionarilor publici cu statut special din sistemul administraţiei penitenciare, care au dreptul la pensie li se stabileşte pensie după eliberare din serviciu, iar **art. 13** aceleiași Legi**[20]** stabilesc condiţiile de stabilire a pensiei, respectiv dreptul la pensie pentru vechime în serviciu îl au:

a) militarii care au îndeplinit serviciul prin contract, persoanele din corpul de comandă şi din trupele organelor afacerilor interne, precum şi funcţionarii publici cu statut special din sistemul administraţiei penitenciare, care la 1 iulie 2011 au o vechime în serviciu de cel puţin 20 de ani şi 6 luni. În fiecare an ulterior, vechimea în serviciu se majorează, pînă la atingerea vechimii în serviciu de 25 de ani, conform următorului tabel:

De la 1 iulie	***Vechimea în serviciu***
2011	20 ani 6 luni
2012	21 ani
2013	21 ani 6 luni
2014	22 ani

2015	22 ani 6 luni
2016	23 ani
2017	23 ani 6 luni
2018	24 ani
2019	24 ani 6 luni
2020	25 ani

Iar art. 14 al aceleaşi Legi [20] stabileşte mărimea pensiilor pentru vechime în muncă în următoarele proporţii: pentru militarii care au îndeplinit serviciul prin contract, pentru persoanele din corpul de comandă şi din trupele organelor afacerilor interne, precum şi funcţionarii publici cu statut special din sistemul administraţiei penitenciare, care au o vechime în serviciu stabilită la art. 13 lit. a) (din 2020-25 de ani) – **50 procente din suma soldei**, iar pentru cei pensionaţi pentru limită de vîrstă sau din motive de boală – **55 procente din suma soldei**; pentru fiecare an complet de vechime în serviciu peste vechimea stabilită la art.13 lit. a) – 3 procente din sumele respective ale soldei, dar în total nu mai mult de **75 procente din aceste sume**.

În contextul dat venim și cu prevederile **art. 128 alin. (1) din Codul Muncii**, [4] ***salariul reprezintă orice recompensă sau câștig evaluat în bani, plătit salariatului de către angajator în temeiul contractului individual de muncă, pentru munca prestată sau care urmează a fi prestată.***

Art. 130 Codul Muncii [4] Structura salariului, condiţiile şi sistemele de salarizare *"(1) Salariul include salariul de bază (**salariul tarifar, salariul funcției), salariul suplimentar (adaosurile și sporurile la salariul de bază) și alte plăți de stimulare și compensare.** (2) Retribuirea muncii salariatului depinde de cererea și oferta forței de muncă pe piața muncii, de cantitatea, calitatea și complexitatea muncii, de condițiile de muncă, de calitățile profesionale ale salariatului, efortul și responsabilitățile salariatului, natura și rezultatele muncii lui și/sau de rezultatele activității economice a unității.*

(3) Munca este retribuită pe unitate de timp sau în acord atît în sistemul tarifar, cît şi în sistemele netarifare de salarizare.

(4) În funcţie de specificul activităţii şi condiţiile economice concrete, unităţile din sectorul real aplică, pentru organizarea salarizării, sistemul tarifar şi/sau sistemele netarifare de salarizare.

(5) Alegerea sistemului de salarizare în cadrul unităţii se efectuează de către angajator după consultarea reprezentanţilor salariaţilor".

Potrivit **art. 20 alin. (1) al Legii cu privire la statutul militarilor nr. 162-XVI** [23]**,** militarii sunt supuși asigurării obligatorii de stat în modul stabilit de legislația în vigoare, iar prevederile **art. 1 din Legea privind pensiile de asigurări sociale de stat nr. 156 din 14 octombrie 1998**[5], statuează expres că:

- ✓ *pensie calculată* reprezintă drept bănesc, stabilit în funcție de contribuțiile achitate în bugetul asigurărilor sociale de stat și de durata stagiului de cotizare, reexaminat, majorat și indexat;
- ✓ *stagiu de cotizare reprezintă însumare a perioadelor de activitate prin care s-au plătit contribuții de asigurări sociale de stat în bugetul asigurărilor so-*

ciale de stat venit asigurat reprezintă venit pe care s-au plătit contribuţii de asigurări sociale.

Totodată, **potrivit art. 7 din Legea 156/1998**[5], dovada stagiului de cotizare se face pe baza datelor din codul personal, gestionat în conformitate cu **Legea privind sistemul public al asigurărilor sociale nr. 489 din 08.07.1999** [21]. În baza **art.8 alin. (1) și (2) din Legea 156/1998** [5], baza de calcul al pensiei o constituie venitul mediu lunar asigurat din toată perioada de activitate, valorizat la momentul stabilirii pensiei. *Venitul mediu lunar asigurat se determină din suma contribuţiilor plătite în perioadele contributive, cotele* ***de contribuţii stabilite prin lege*** *pentru aceste perioade şi numărul total de luni de cotizare*. Formula de calcul al venitului mediu lunar asigurat este redată în anexa nr.1, parte integrantă a prezentei legi. Iar conform art.9 lit.a) din Legea sus indicată, în sistemul public, se acordă următoarele categorii de pensii: În sistemul public, se acordă următoarele categorii de pensii:

a) pensie pentru limită de vârstă;
b) pensie de dizabilitate;
c) pensie de urmaș;
d) pensie specială;
e) pensie anticipată pentru carieră lungă.

În conformitate cu **art. 10** al aceleași legi **pensia specială** reprezintă pensia publică stabilită și plătită conform prevederilor altor legi.

Dreptul la pensie este imprescriptibil, prevede art. 2 a **Legea 156/1998** [5]**,** fapt ce denotă posibilitatea persoanei ce se consideră vătămată într-un drept al său în sensul art. 17 CA RM, să-și revindece dreptul în orice moment.

Conform **art. 44 din Legea asigurării cu pensii a militarilor şi a persoanelor din corpul de comandă şi trupele organelor afacerilor interne nr. 1544 din 23 iunie 1993**[20],

(1) Pensia pentru militarii care au satisfăcut serviciu prin contract, pentru persoanele din corpul de comandă şi din trupele organelor afacerilor interne şi pentru familiile lor se calculează din solda acestora.

(2) ***Pensia pentru persoanele menţionate se calculează din: salariul funcţiei, salariul pentru gradul militar sau special, sporul procentual pentru vechime în serviciu primite înainte de concediere, precum şi din media lunară a altor recompense, plăţi, sporuri şi suplimente primite în ultimul an de serviciu, cu excepţia plăţilor compensatorii şi a indemnizaţiei băneşti unice în mărimea sumei mijloacelor băneşti de întreţinere pe un an.***

Conform p. 1 al Hotărârii Guvernului nr. 78 din 21.02.1994 cu privire la modul de calculare a vechimii în muncă [8]**,** stabilire şi plată a pensiilor şi indemnizaţiilor militarilor, persoanelor din corpul de comandă şi din trupele organelor afacerilor interne, colaboratorilor Centrului Naţional Anticorupţie şi funcţionarilor publici cu statut special din cadrul sistemului administraţiei penitenciare, pensiile persoanelor din corpul de comandă şi din trupele organelor afacerilor interne se calculează din salariul funcţiei, salariul pentru gradul militar sau special, sporul procentual pentru vechime în muncă,

primite înainte de concediere, precum şi din ***media lunară a altor recompense, plăţi, sporuri şi suplimente, primite în ultimul an de serviciu.***

Punctul 3 al.(1) al aceleiaşi Hotărâri[8] prevede că în media lunară a recompenselor, plăţilor, sporurilor şi suplimentelor se includ ***recompensele, plăţile, sporurile şi suplimentele care, conform legislaţiei în vigoare, sînt acordate <u>permanent</u>***.

Totodată, indemnizaţia pentru executarea conştiincioasă a obligaţiunilor de serviciu, pentru disciplină ireproşabilă (premiile militarilor de la întreprinderile autogestionare) şi asistenţa materială se iau în considerare în mărimile real plătite în ultimul an de serviciu, dar nu mai mult decît mărimile prevăzute în anul calendaristic respectiv.

Nu se includ în media lunară a recompenselor, plăţilor, sporurilor şi suplimentelor, primite în ultimul an de serviciu, indemnizaţia de concediere şi plăţile compensatorii.

Se consideră plăţi compensatorii:

compensaţia pentru concediul nefolosit;

compensaţia în schimbul raţiei alimentare;

compensaţia în schimbul echipamentului;

compensaţia pentru mutilare sau altă daună pricinuită sănătăţii;

compensaţia pentru închirierea spaţiului locativ;

indemnizaţiile de transfer;

plăţile de asigurare;

îndemnizaţiile de instalare, diurnele şi alte plăţi, raportate la cheltuielile de deplasare, precum şi sporurile şi suplimentele la salariu, care se plătesc în loc de diurnă;

îndemnizaţiile lunare în mărimea unui salariu pentru efectivul de trupă şi corpul de comandă ale Departamentului pentru combaterea crimei organizate şi corupţiei al Ministerului Afacerilor Interne;

majorările la salariile de funcţie, plătite în timpul aflării în Forţele de menţinere a păcii, precum şi colaboratorilor instituţiilor penitenciare dislocate în or. Bender;

plăţile stimulatorii cu caracter unic (inclusiv premiile), acordate cu prilejul jubileelor şi pentru muncă sîrguincioasă;

pensiile şi alte plăţi cu caracter unic şi compensatoriu;

sporul la salariul de funcţie în cuantum de 50%, prevăzut de art.29 pct.5 al Legii cu privire la funcţionari publici cu statut special din cadrul sistemului administraţiei penitenciare nr.1036-XIII din 17 decembrie 1996[8].

Pînă a trece la analiza normelor sus indicate, venim cu menţiunea că în Hotărârea Guvernului 78/1994, în redacţia anului 2025, se face trimitere la Legea cu privire la funcţionari publici cu statut special din cadrul sistemului administraţiei penitenciare nr.1036-XIII din 17 decembrie 1996, care la rîndul său, este una abrogată odată cu intrarea în vigoare a Legii 300 din 21.12.2017 cu privire la sistemul administraţiei penitenciare [61].

Drept urmare, devine evident caracterul obligatoriu de modificare a p. 3 al Hotărîrii Guvernului nr. 78/1994 şi anume sintagma ”*sporul la salariul de funcţie în cuantum de 50%, prevăzut de art.29 pct.5 al Legii cu privire la funcţionari publici cu statut special din cadrul sistemului administraţiei penitenciare nr.1036-XIII din 17 decembrie 1996”,* reieşind din noile prevederi legale şi adaptate la ele

Revenim la analiza normelor sus indicate venim cu unele concluzii cum ar fi: unul din criterii de acordare a dreptului la pensie este existența stagiul de cotizare, care este recunoscut de autoritatea publică, numai în cazul cînd s-au plătit contribuții de asigurări sociale; în cazul subiecților speciali, se calculează și se include în formula de calcul acele sume, din care au fost plătite contribuțiile conform prevederilor legale, pe perioada de 12 luni anterioară pensionării; din considerentul că autoritatea publică cu care subiectul special a fost în relații de muncă include anumite sume, se prezumă că au fost achitate cotizațiile și, respectiv, autoritatea publică ce efectuează achitarea ar fi trebuit să preia informația și să o aplice. Sigur, în contextul dat, analizăm cum ar fi trebuit să fie în ideal, respectiv, ca cetățeanului să-i fie asigurat dreptul la pensie, fără careva consecințe negative;

În realitate situația este diferită, motivul de bază fiind pozițiile diferite a autorităților publice competente în raport cu sumele achitate pe perioada de 12 luni anterioară pensionării;

În concluzie menționăm, că din cele expuse supra se determină, că subiecții speciali achită din toate sumele contribuțiile de asigurări sociale, fapt ce, după noi, este unul din temeiul juridic de bază, care trebuie luat în considerație la stabilirea pensie. Venim cu mențiunea că prezentele prevederi se aplică in coroborare cu prevederile normelor speciale ce se aplică în prezenta speță, care le analizăm pe parcursul articolului propus.

În limita prezentei cercetări apare întrebarea în competența cărei autorități publice intră plata pensiilor şi prestaţiilor sociale militarilor care au îndeplinit serviciul prin contract, persoanelor din corpul de comandă şi din trupele organelor afacerilor interne, sistemului penitenciar, ofiţerilor de protecţie şi colaboratorilor organelor securităţii statului şi Centrului Naţional Anticorupţie. Întrebarea este logică, din considerentul că, pînă-n 2017 la unii din subiecții speciali li se calcula și se achita de către autoritatea publică cu care erau în relații de muncă pînă a beneficia de dreptul la pensie. Drept urmare, devenea responsabilă autoritatea publică de unde se pensiona subiectul special, iar în caz de dezacord cu actul administrativ, în instanța de judecată calitate de pîrît, autoritatea publică cu care a fost în relații de muncă pînă a beneficia de dreptul la pensie.

După cum am menționat, în 2017 s-a schimbat conceptual situația și respectiv, autoritatea publică competentă de a efectua plățile ce țin de dreptul la pensie este Casa Națională de Asigurări Sociale. Drept argumentare a poziției sus invocate, venim cu prevederile **Hotărârii Guvernului nr. 1427 din 28.12.2016, ”cu privire la preluarea atribuţiilor de plată a pensiilor şi prestaţiilor sociale militarilor care au îndeplinit serviciul prin contract, persoanelor din corpul de comandă şi din trupele organelor afacerilor interne, sistemului penitenciar, ofiţerilor de protecţie şi colaboratorilor organelor securităţii statului şi Centrului Naţional Anticorupţie”** [18], și anume că Ministerul Afacerilor Interne, Ministerul Apărării, Departamentul Instituțiilor Penitenciare, Serviciul de Informații și Securitate al Republicii Moldova, Centrul Național Anticorupție, Serviciul de Protecție și Pază de Stat transmit Casei Naționale de Asigurări Sociale, pînă la 30 iunie 2017, conform graficului stabilit de către Casa Națională de Asigurări Sociale, documentele și informația, în format electronic, privind stabilirea pensiilor, alocațiilor lunare de stat, alocațiilor lunare nominale pentru merite deosebite

față de stat ale beneficiarilor de pensii, stabilite pînă la 31 decembrie 2016. Respectiv, Casa Națională de Asigurări Sociale **efectuează plata pensiilor** și prestațiilor sociale începând cu 1 ianuarie 2017.

Și aici ne întoarcem la întrebare de mai sus de ce am accentuat definițiile ce ni le propune **art. 1[1] al Legii privind pensiile de asigurări sociale de stat nr. 156 din 14.10.1998**[5], de ”pensie calculată”, tot aici găsim noțiune de ”pensie aflată în plată ca pensie achitată lunar beneficiarului prin intermediul prestatorului de servicii de plată desemnat de către beneficiar” și **art. 9** a aceleiași Legi (menționat supra) ne indică supra categoriilor de pensii și în coroborare cu **art. 10** ne dă o definiție a ”**pensiei speciale**” aplicată subiecților speciali, astfel ***”pensia specială reprezintă pensia publică stabilită și plătită conform prevederilor altor legi”,*** respectiv suntem în fața unei norme de blanchetă care face referire, de fapt, la acele norme speciale indicate supra.

Astfel, reieșind din motivul că apar competențe la fiecare autoritate publică separat, cum am menționat mai sus. Drept urmare, autoritatea publică cu care subiectul special a fost în raporturi juridice de muncă pînă a beneficia de dreptul la pensionare, are competența de a efectua calculul reieșind din toată activitatea subiectului special pe ultimul an de activitate înainte de pensionare și cel din urmă, în baza documentelor acordate de autoritatea publică cu care a fost în relații de muncă pînă la pensionare, depune petiția/dosarul de pensionare la Casa Națională de Asigurări Sociale. La data depunerii petiției, dosarul se examinează timp de 60 de zile în procedura administrativă conform prevederilor **art. 31 alin (3) a Legii 156/1998**[5] *Acordarea drepturilor la pensie sau respingerea cererii de pensionare se face prin decizie, emisă de organul teritorial de asigurări sociale și semnată de conducătorul acestuia, în termen de 60 de zile de la data depunerii cererii cu toate actele necesare*. Ca finalitate a procedurii administrative conform art. **78 CA RM[3] procedura administrativă se finalizează** prin efectuarea unei operațiuni administrative sau **prin emiterea unui act administrativ individual**, respectiv încheierea unui contract administrativ, respectiv Casa Națională de Asigurări sociale emite o Decizie în acest sens, unde este indicată mărimea pensiei, suma finală.

Venim cu mențiunea că la baza formulei de calcul stă **Certificatul privind plata soldei lunare și ajutorul material pentru calcularea pensiei** sau poate fi și o altă denumire (eliberat de autoritatea publică cu care subiectul special a fost în relații de muncă pînă a beneficia de dreptul la pensie), care în esență reprezintă un tabel unde sunt incluse mai multe rubrici, cu includerea tuturor sporurilor, sumelor care forma salariul lunar al subiectului special pe ultimul an de activitate înainte de a se pensiona. Certificatul sus indicat are mai multe așa numitele rubrici, în prezenta cercetare ne vom referi doar la acele puncte/rubrici ce, drept urmare, devin obiectul litigiului în instanța de judecată, din motiv că nu sunt incluse în formula de calcul pentru a se include în suma finală de pensie. Astfel, este vorba de așa categorii de plăți cum ar fi: **înlocuirea funcției temporar vacante cumular; spor pentru performanțe; spor caracter specific (cumul); spor lunar (cumul); premiul unic; premiul anual; sporul pentru munca de noapte; sporul de compensare pentru munca prestată în condițiile de risc sporit etc.**

Dup cum am descris mai sus cetățeanul/subiectul special depune cerere/petiție la Casa Națională Asigurări Sociale, cu tot pachetul de documente eliberat de autoritatea

publică cu cerea fost în relații de muncă pînă la pensionare, în termen de 60 de zile se examinează cererea/petiția, ca finalitate se emite o Decizie ca act administrativ individual.

În contextul modificărilor sus enunțate, cînd vorbim de dezacord cu decizia autorității publice, în calitate de adresare prealabilă/adresare în instanța de judecată, calitate de pârît îi revine Casei Naţionale de Asigurări Sociale. Potrivit **art. 40 alin. (1), (2) din Legea 156/1998**[5], conform cărora decizia privind stabilirea dreptului la pensie sau respingerea cererii de pensionare, privind reţinerile din pensie sau încasarea sumelor plătite în plus poate **fi contestată la Casa Naţională de Asigurări Sociale. În caz de dezacord cu decizia Casei Naţionale de Asigurări Socialei, aceasta poate fi atacată în instanţa de contencios administrative competentă în coroborare cu legea generală**. În coroborare cu **art. 165 CA RM** [3] prevede că ***cererea prealabilă se depune în termen de 30 de zile*** *de la comunicarea sau notificarea actului administrativ individual ori a respingerii petiției,* cererea prealabilă se depune către Casa Națională Asigurări Sociale, cea din urmă, conform alin **(3) art. 167 CA RM** "Autoritatea publică emitentă **soluționează cererea prealabilă în termen de 15 zile calendaristice**[3]**.** *Prevederile art. 60 alin. (2)–(5) se aplică corespunzător", în caz că cetățenul/subiectul special nu este de acord cu răspunsul la cererea prealabilă și se consideră vătămat în drepturile sale prin prisma art. 17 CA RM, are dreptul să depună o cerere de chemare în judecată*. Și nu în ultimul rînd să se țină cont de prevederile art. **208 CA RM** [3] *Până la înaintarea acțiunii în contencios administrativ se va respecta procedura prealabilă, cu excepțiile prevăzute de lege. (2) Dacă autoritatea publică competentă decide cu privire la cererea prealabilă, deși termenul pentru depunerea cererii prealabile nu a fost respectat, acțiunea în contenciosul administrativ este oricum admisibilă. Această prevedere nu se aplică în cazul în care printr-un act administrativ individual este favorizat un terț.*

(3) Dacă procedura prealabilă nu este prevăzută de lege, acțiunea în obligare se admite numai în cazul în care reclamantul a depus anterior la autoritatea publică competentă o cerere de emitere a actului administrativ individual..."

De ce este atît de important să fie respectată procedura prealabilă? Răspunsul este unul foarte simplu, din motiv că nerespectarea procedurii prealabile duce la consecințe cu efecte juridice destul de drastice reieșind din prevederile **p. f) alin. (2) art. 207 CA RM**[3] *Acțiunea în contencios administrativ se declară inadmisibilă în special cînd:f) nu sînt întrunite condițiile prevăzute la art. 208. Doar că în alin (4) al aceluiași articol, legiuitorul vine cu mențiunea " (4) Declararea acțiunii ca inadmisibilă în baza temeiurilor specificate la alin. (2) lit. f) – h) nu exclude posibilitatea adresării repetate în judecată a aceluiași reclamant cu aceeași acțiune.",* fapt ce acordă o șansă reală cetățeanului să- și revindece dreptul vătămat în termen. Doar că, după noi , există riscul că la data emiterii Încheierii de inadmisibilitate de către instanța de judecată, să fie expirat termenul legal de 30 de zile. Poziția dată o prezentăm ca un risc real și venim cu recomandarea de a fi depusă cererea de chemare în judecată în primele zile din data cînd se începe calcularea termenul de 30 de zile de depunere a cererii prealabile.

În continuarea idei este important să determinăm felul de acțiune în contencios administrativ [24, 25] conform **art. 206 CA RM** [3] în coroborare cu **art. 224 CA RM**[3],

drept urmare suntem în fața **acțiunii în obligare**,are ne obligă la respectarea anumitor termene. Şi anume **art. 208** în coroborare cu **alin (1) art. 209 CA RM** [3] Acțiunea în contestare şi acțiunea în obligare se înaintează în decurs de **30 de zile**, dacă legea nu prevede altfel.

Expunerea succintă supra procedurii, a avut drept scop de a aduce o claritate în astfel de litigii şi cum am menționat mai sus există anumite categorii de plăți cum ar fi: **înlocuirea funcției temporar vacante cumular; spor pentru performanțe; spor caracter specific (cumul); spor lunar (cumul); premiul unic; premiul anual; sporul pentru munca de noapte; sporul de compensare pentru munca prestată în condițiile de risc sporit**, **etc.** supra cărora instanțele de judecată se expun diferit de la caz la caz, fapt ce contravine principiului unificării practicii judiciare.

Cînd vorbim despre securitatea dreptului la pensie a militarilor şi a persoanelor din corpul de comandă şi trupele organelor afacerilor interne, în acest sens venim cu practica judiciară a Colegiului civil, comercial şi de contencios administrativ al Curţii Supreme de Justiție, în ceea ce ține de includerea în formula de calcul în cazul **înlocuirii funcției temporar vacante cumular, spor caracter specific (cumul), spor lunar (cumul)** în domeniul propus spre cercetare, unde au autoritatea publică competentă a fost obligată să includă cumulul funcțiilor în formula de calcul [26,27,28,29,30,31,32,33,34] etc.

Deci, securitatea dreptului la pensie a militarilor şi a persoanelor din corpul de comandă şi trupele organelor afacerilor interne prezumă o practică judiciară uniformă, mai mult ca atît **alin (3) art. 147 CA RM** [3] expres prevede ”*Un act administrativ individual de acordare periodică a prestațiilor materiale sau băneşti se anulează sau se modifică cu efect pentru viitor şi atunci cînd Curtea Supremă de Justiție schimbă practica judiciară existentă şi aceasta este favorabilă persoanei îndreptățite*”. Respectiv există pîrghii juridice în acest sens atît pentru autoritățile publice, cît şi pentru unificarea practicii judiciare, respectiv cetățeanul poate pretinde la acea securitate a raporturilor juridice, garantată de stat.

Anume la acest capitol practica judiciară era una uniformă, la moment mai sunt şi alte poziții a instanței de judecată cum ar fi Dosarul 3-50/2024; [35], unde capătul de cerere de includere a activității didactice prin cumul, cît şi alte capete de cerere se resping. ca neîntemeiate, fapt de duce la încălcarea dreptului la proprietate.

Ținînd cont că, la moment, în mare parte găsim practica judiciară la prima instanță şi Curtea de Apel Centru, respectiv propunem o analiză a Hotărîrilor primei instanțe [36,37, 38,39,40,41,42,43,44,45,46] şi a Deciziilor Curții de Apel Centru [47,48] în cea ce ține de obligarea autorității publice competente de a include în calculul plăților **sporul pentru performanțe, premiul unic, premiul anual, sporul pentru munca de noapte, sporul de compensare pentru munca prestată în condițiile de risc sporit etc.,** respectiv venim cu concluzia că practica judiciară diferă de la caz la caz, nu avem o claritate asupra poziție instanței de judecată în raport cu litigiile, care în esență au același obiect al litigiului.

În raport cu plățile sus indicate, la moment există o Decizie [49] a Curții Supreme de Justiție unde, prin au fost admise toate capetele de cerere. Aici venim cu mențiunea că instanța superioară s-a expus pe procedură, din motiv că a fost declarat tardiv apelul

depus de către autoritatea publică competentă, respectiv menținută de Curtea Supremă de Justiție.

Un alt compartiment ce l-am propus spre discuție este *premiul unic* și *premiul anual,* respectiv art. 17[62], 19[63], 21[64], 22[65] al Legii nr. 270 din 23.11.2018 **privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar [**50**]** ne propune definiția, cuantumul etc. a **premiului unic și anual, sporul pentru performanță, sporul cu caracter specific, sporuri pentru munca suplimentară, pentru munca de noapte și pentru munca prestată în zilele de sărbătoare nelucrătoare și/sau în zilele de repaus,** iar în raport cu modul de acordarea mecanismul de aplicare a normei sus indicate, Guvernul Republicii Moldova [51] ne propune anexa 3, 4 și 10 respectiv: Regulamentul-cadru cu privire la modul de stabilire a sporului pentru performanță personalului din unitățile bugetare,", "Regulamentul cu privire la tipurile şi modul de stabilire a sporurilor cu caracter specific", "Regulamentul privind modul de calculare și plată a premiului anual personalului din unitățile bugetare"

Înainte de a trece la analiza actelor normative venim cu prevederile art. 10 al Legii nr. 270 din 23.11.2018 **privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar [50],** Componentele salariului lunar (1) Salariul lunar al personalului din unitățile bugetare pentru activitatea desfăşurată pe durata normală a timpului de lucru stabilită de lege este constituit din:

a) partea fixă, compusă din:
- salariul de bază;
- sporul lunar în valoare fixă;
- sporul lunar pentru gradul profesional;
- sporul lunar pentru deținerea titlului științific și/sau științifico-didactic;
- sporul lunar pentru deținerea titlului onorific;

b) partea variabilă, care cuprinde:
- sporul pentru performanță;
- sporuri cu caracter specific.

(2) Suplimentar la cele menționate la alin.(1), personalul unităților bugetare beneficiază, după caz, de:
- sporul de compensare pentru munca prestată în condiții nefavorabile;
- sporuri pentru munca suplimentară, pentru munca de noapte și/sau pentru munca prestată în zilele de sărbătoare nelucrătoare și/sau în zilele de repaus;
- spor pentru participare în proiecte de dezvoltare finanțate din surse externe;
- spor pentru realizarea sarcinilor prioritare în contextul implementării cerințelor de aderare la Uniunea Europeană;
- sporul de compensare pentru munca prestată în condiții de risc sporit pentru sănătate;
- sporul pentru consolidarea capacităților instituționale ale autorităților publice locale amalgamate;
- sporul pentru consolidarea capacităților manageriale și profesionale ale personalului din cadrul autorităților publice locale de nivelul întâi;
- premii unice;
- premiu anual.

Respectiv, dacă ne întoarcem la ideea, concluzia de mai sus că pentru a fi stabilită suma spre achitarea a pensie subiecților speciali, din salariile achitate în ultimele 12 luni precedente pensionării subiectului special au achitat contribuțiile achitate în bugetul asigurărilor sociale de stat. Din motiv că nu este tema prezentului articol metoda de calcul a contribuțiilor sociale, lăsăm pe seama specialiștilor în domeniu.

Reieșind din ierarhia normelor juridice pe lîngă legea/legile generală/generale invocată mai sus, ne propunem coroborarea cu Hotărîrea Guvernului 78/1994 [8], unde în p. 3 al.(1) se prevede că media lunară a recompenselor, plăţilor, sporurilor şi suplimentelor se includ ***recompensele, plăţile, sporurile şi suplimentele care, conform legislaţiei în vigoare, sînt acordate permanent***.

Anume această poziție a legiuitorului ce obligă la o acordare permanentă a plăților și duce la mai multe discuții, și respectiv, poziții diferite în acest sens.

Respectiv Hotărîrea Guvernului 78/1994 [8] menționează că i**ndemnizaţia pentru executarea conştiincioasă a obligaţiunilor de serviciu, pentru disciplină ireproşabilă** (premiile militarilor de la întreprinderile autogestionare) şi asistenţa materială **se iau în considerare** în mărimile real plătite în ultimul an de serviciu, dar nu mai mult decît mărimile prevăzute în anul calendaristic respectiv.

Și tot acea normă de propune o listă exhaustivă cu ce plăți nu se includ ținînd seama de specificul activității subiecților speciali. ***Nu se includ*** *în media lunară a recompenselor, plăţilor, sporurilor şi suplimentelor, primite în ultimul an de serviciu****, indemnizaţia de concediere şi plăţile compensatorii 66[].***

Iată aici autoritatea publică cu care subiectul special a fost în relații de muncă pînă la pensionare, ar trebui să facă o claritate plăţile stimulatorii cu caracter unic (inclusiv premiile), acordate cu prilejul jubileelor şi pentru muncă sîrguincioasă, premiile unice, premiul unic, premiul anual, indemnizaţia pentru executarea conştiincioasă a obligaţiunilor de serviciu, pentru disciplină ireproşabilă etc. Și, respectiv, în Certificatul eliberat de autritatea publică cu care subiectul special a fost în relații de muncă pînă la pensionare**,** ar fi binevenit să facă o claritate la aceste categorii de plată pentru crea situații discutabile.

Este inerentă în însăși noțiunea de „instanță” capacitatea de a lua o decizie cu caracter obligatoriu, care nu poate fi modificată de o autoritate nejudiciară în detrimentul unei părți (Van de Hurk împotriva Țărilor de Jos [15], pct. 45). În fapt, unul din elementele fundamentale ale preeminenței dreptului este principiul securității raporturilor juridice, care presupune, între altele, ca soluția dată în mod definitiv în orice litigiu de către instanțe să nu mai poată fi pusă în discuție [52], Brumărescu împotriva României (MC), pct. 61].

Modificarea jurisprudenței naționale: cerințele securității juridice și de protecție a încrederii legitime a justițiabililor nu consacră dreptul dobândit unei jurisprudențe constante [53, Unédic împotriva Franței, pct. 74]. O evoluție a jurisprudenței nu este în sine contrară bunei administrări a justiției [54, Parohia Greco-Catolică Lupeni și alții împotriva României (MC), pct. 116], întrucât lipsa unei abordări dinamice și evolutive ar împiedica orice modificare sau îmbunătățire [55,56, Nejdet Şahin şi Perihan Şahin (MC), pct. 58, și Albu și alții împotriva României, pct. 34]. În hotărârea

Atanasovski împotriva „Fostei Republici Iugoslave a Macedoniei", pct. 38[58], Curtea a hotărât că în cazul în care există o jurisprudență constantă („well-established jurisprudence") cu privire la problema în cauză, instanța supremă trebuie să ofere motive substanțiale pentru a-și explica îndepărtarea de la această jurisprudență, fără a încălca drepturile justițiabililor, pentru a pronunța o decizie suficient motivată. Este posibil ca îndepărtarea de la jurisprudența internă care afectează o procedură civilă pendinte să antreneze o încălcare a Convenției [58](Petko Petkov împotriva Bulgariei, pct. 32-34) [59].

Statul trebuie să dispună de motive întemeiate pentru a pune în funcţiune orice ingerinţă privind dreptul la proprietate, aceasta urmând a fi nu doar legală şi urmărind un scop legitim de protecţie a interesului general, dar şi necesară în vederea atingerii acelui scop, în acelaşi timp - rezonabilă şi proporţională, adică cel mai bine plasată să asigure un echilibru just între interesele general şi individual implicate la caz [60].

Concluzii. Dreptul la pensie: caracteristici juridice, probleme de aplicare și perspective de uniformizare a practicii judiciare

Dreptul la pensie reprezintă un drept fundamental, de natură viageră și imprescriptibilă, fiind protejat, în esența sa, prin prisma dispozițiilor articolului 1 din Protocolul nr. 1 adițional la Convenția Europeană a Drepturilor Omului privind protecția proprietății. Această protecție subliniază natura patrimonială a pensiei și impune statului obligația de a garanta respectarea și exercitarea efectivă a acestui drept.

În cadrul prezentului articol, autorii formulează o serie de întrebări juridice relevante și propun o analiză detaliată a cadrului legal aplicabil în materia dreptului la pensie, însoțită de observații critice și sugestii de îmbunătățire. Totodată, este adusă în atenția cititorului o selecție de practici judiciare în domeniu, care pot constitui un reper în procesul de uniformizare a jurisprudenței.

Un aspect esențial semnalat îl constituie lipsa de coerență în aplicarea legii, ceea ce conduce, în practică, la soluționarea diferită a unor litigii similare, în funcție de circumstanțele concrete sau de interpretarea instanței competente. Această stare de fapt afectează predictibilitatea și securitatea raporturilor juridice, principii fundamentale într-un stat de drept.

În plus, autorii analizează procedura de contestare a unui act administrativ defavorabil emis de autoritatea publică competentă, insistând asupra necesității parcurgerii procedurii prealabile, ca o etapă obligatorie în mecanismul de control jurisdicțional al legalității actelor administrative.

Din analiza reglementărilor în vigoare, se constată că unul dintre criteriile principale pentru acordarea dreptului la pensie subiecților speciali îl constituie existența stagiului de cotizare recunoscut de autoritatea publică. Acest stagiu este validat exclusiv în situația achitării contribuțiilor de asigurări sociale, în special pentru perioada de 12 luni anterioară pensionării.

În consecință, subiecții speciali sunt obligați să achite contribuții de asigurări sociale din toate veniturile obținute, aspect care, în opinia autorilor, reprezintă un fundament juridic solid ce trebuie avut în vedere la stabilirea pensiei.

De asemenea, în contextul competențelor partajate între diverse autorități publice, se subliniază faptul că instituția publică cu care subiectul special a fost în raporturi juridice de muncă anterior pensionării este competentă să efectueze calculul pensiei, luând în considerare întreaga activitate desfășurată de acesta în ultimul an de muncă.

În acest sens, se impune ca autoritatea publică cu care subiectul special a fost în raporturi juridice de muncă anterior dobândirii dreptului la pensie să ofere o delimitare clară și detaliată cu privire la natura juridică a plăților cu caracter stimulator, acordate ocazional sau permanent. Acestea includ, fără a se limita la: plățile unice cu prilejul aniversărilor sau jubileelor, recompensele pentru muncă sârguincioasă, premiile unice sau anuale, precum și indemnizațiile acordate pentru executarea conștiincioasă a obligațiilor de serviciu ori pentru o conduită disciplinară ireproșabilă.

În mod corespunzător, în conținutul certificatului eliberat de această autoritate – document esențial în procesul de stabilire a pensiei – este necesară menționarea explicită și distinctă a acestor categorii de plăți. O asemenea clarificare contribuie la evitarea unor interpretări ambigue sau contradictorii care pot genera incertitudini juridice și litigii, afectând astfel atât drepturile subiectului special, cât și coerența aplicării reglementărilor în domeniul pensiilor.

O problemă majoră identificată în acest domeniu o constituie lipsa de uniformitate a practicii judiciare, care conduce la soluționări divergente ale unor litigii ce vizează obiecte similare. Această situație creează o incertitudine semnificativă atât pentru autoritățile publice, cât și pentru beneficiarii dreptului la pensie.

Astfel, este esențială consolidarea unui cadru juridic coerent și previzibil, în vederea asigurării unei practici judiciare unitare și a protejării efective a drepturilor cetățenilor, în conformitate cu principiile constituționale și cu angajamentele internaționale ale statului.

Articol elaborat în cadrul proiectului Securitatea Națională a Republicii Moldova în contextul aderării la UE: abordări juridice, politologice și sociologice. (Code: 01.05.01)

BIBLIOGRAFIE:

1. Ghid privind art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenția Europeană a Drepturilor Omului. Actualizat la 30.04.2020. [Accesat la 11.02.2025]. Disponibil: https://ks.echr.coe.int/documents/d/echr-ks/guide_art_1_protocol_1_rum
2. Constituția Republicii Moldova din 19.07.1994 (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2016, nr. 78, art. 140), cu modificările ulterioare.
3. Codul administrativ al Republicii Moldova nr. 116 din 19.06.2018. Publicat: 17-08-2018 în Monitorul Oficial Nr. 309-320 art. 466.
4. Codul muncii al Republicii Moldova nr. 154 din 28.03.2003. Publicat: 29-07-2003 în Monitorul Oficial Nr. 159-162 art. 648.
5. Legea privind pensiile de asigurări sociale de stat nr. 156 din 14 octombrie 1998. Publicat 17-12-1998 în Monitorul Oficial Nr. 111-113 art. 683.
6. Legea cu privire la statutul militarilor nr. 162-XVI din 22.07.2005 cu privire la statutul militarilor. Publicat : 30-09-2005 în Monitorul Oficial Nr. 129-130 art. 618.
7. Legea asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și trupele organelor afacerilor interne nr. 1544 din 23 iunie 1993. Publicat: 30-07-1993 în Monitorul Oficial Nr. 7 art. 220.

8. Hotărârii Guvernului republicii Moldova nr. 78 din 21.02.1994 cu privire la modul de calculare a vechimii în muncă stabilire şi plată a pensiilor şi indemnizaţiilor militarilor, persoanelor din corpul de comandă şi din trupele organelor afacerilor interne, colaboratorilor Centrului Naţional Anticorupţie şi sistemului penitenciar. Publicat : 28-02-1994 în Monitorul Parlamentului Nr. 2 art. 50.
9. Protocolul adiţional la Convenţia pentru apărarea Drepturilor Omului şi a Libertăţilor fundamentale Paris, 20.III.1952. [Accesat la 11.02.2025]. Disponibil: https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/convention_ron
10. Mihai Poalelungi, Diana Sârcu, Lilia Grimalschi, Stas Splavnic, Alexandra Nica, Olga Dorul, Convenţia Europeană a drepturilor omului: Comentariu asupra hotărârilor Curţii Europene a drepturilor omului versus Republica Moldova: Concluzii şi recomandări, Chişinău: S. n., 2017 (ÎS FEP "Tipografia Centrală"). [Accesat la 11.02.2025]. Disponibil: https://www.inj.md/sites/default/files/Conventia%20Europeana.pdf
11. Cauza Soering v. Regatul Unit, 7 iulie 1989. [Accesat la 11.02.2025]. Disponibil: https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-57619%22]}
12. Cauza Bucheň împotriva Republicii Cehe. [Accesat la 11.02.2025]. Disponibil: https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-65341%22]}
13. Koua Poirrez împotriva Franței. [Accesat la 11.02.2025]. Disponibil: https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-61317%22]}
14. WesselsBergervoet împotriva Țărilor de Jos. [Accesat la 11.02.2025]. Disponibil: https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-5492%22]}
15. Van de Hurk împotriva Țărilor de Jos. [Accesat la 11.02.2025]. Disponibil: .https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22fulltext%22:[%22\%22CASE%20OF%20VAN%20DE%20HURK%20v.%20THE%20NETHERLANDS%20-%20[Spanish%20Translation]%20summary%20by%20the%20Spanish%20Cortes%20Generales\%22%22],%22documentcollectionid2%22:[%22GRANDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22],%22itemid%22:[%22001-164367%22]}
16. Stec şi alţii împotriva Regatului Unit. [Accesat la 11.02.2025]. Disponibil: https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-70087%22]}
17. Cimil D., Savciuv R. Garanții constituționale privind dreptul la pensie. [Accesat la 02.01.2025]. Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/18_22_Garantii%20constitutionale%20privind%20dreptul%20la%20pensie.pdf
18. Hotărârea Guvernului nr. 1427 din 28.12.2016 cu privire la preluarea atribuţiilor de plată a pensiilor şi prestaţiilor sociale militarilor care au îndeplinit serviciul prin contract, persoanelor din corpul de comandă şi din trupele organelor afacerilor interne, sistemului penitenciar, ofiţerilor de protecţie şi colaboratorilor organelor securităţii statului şi Centrului Naţional Anticorupţie. Publicat : 30-12-2016 în Monitorul Oficial Nr. 478-490 art. 1511.
19. Legea pentru aprobarea Strategiei naționale de dezvoltare "Moldova Europeană 2030" nr. 315 din 17.11.2022. Publicat : 21-12-2022 în Monitorul Oficial Nr. 409-410 art. 758.
20. Legea asigurării cu pensii a militarilor şi a persoanelor din corpul de comandă şi trupele organelor afacerilor interne nr. 1544 din 23 iunie 1993. Publicat : 30-07-1993 în Monitorul Oficial Nr. 7 art. 220.
21. Legea privind sistemul public al asigurărilor sociale nr. 489 din 08.07.1999. Publicat : 06-01-2000 în Monitorul Oficial Nr. 1-4 art. 2.
22. Hotărârii Guvernului republicii Moldova nr. 78 din 21.02.1994 cu privire la modul de calculare a vechimii în muncă stabilire şi plată a pensiilor şi indemnizaţiilor militarilor, persoanelor din corpul de comandă şi din trupele organelor afacerilor interne, colaboratorilor Centrului Naţional. Publicat : 28-02-1994 în Monitorul Parlamentului Nr. 2 art. 50.

23. Legea cu privire la statutul militarilor nr. 162-XVI din 22.07.2005. Publicat : 30-09-2005 în Monitorul Oficial Nr. 129-130 art. 618.
24. Jimbei I. Felurile de acțiuni în contencios administrativ. [Accesat la 20.01.2025]. Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/168-171_ 21.pdf.
25. Gațcan T. Categoriile de acțiuni în contencios administrativ. [Accesat la 20.01.2025]. Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/12-15_52.pdf
26. Dosar nr. 3ra-502/17 din 17 mai 2017. [Accesat la 20.01.2025]. Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_civil.php?id=36569
27. Dosar nr. 3ra-503/17 din 04 mai 2017. [Accesat la 20.01.2025]. Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_civil.php?id=36371
28. Dosar nr. din 26 aprilie 2017. [Accesat la 20.01.2025]. Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_civil.php?id=36119
29. Dosar nr. 3ra-534/19 din 24 aprilie 2019. [Accesat la 20.01.2025]. Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_civil.php?id=50717
30. Dosar nr. 3ra-403/24. [Accesat la 20.01.2025]. Disponibil: https://jurisprudenta.csj.md/search_col_civil.php?id=76731
31. Dosar nr. 3ra-219/19 din 13 martie 2019. [Accesat la 20.01.2025]. Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_civil.php?id=49830
32. Dosar nr. 3ra-793/18 din 04.07.2018. [Accesat la 20.01.2025]. Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_civil.php?id=45059
33. Dosar nr. 3ra-943/18 din 19.09.2018. [Accesat la 20.01.2025]. Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_civil.php?id=46427
34. Dosar nr. nr. 3ra-259/21 din 17.03.2021. [Accesat la 20.01.2025]. Disponibil: https://jurisprudenta.csj.md/search_col_civil.php?id=60264
35. Dosarul 3-50/2024; 2-24005638-12-3-11012024 din 19.02.2025. [Accesat la 20.01.2025]. Disponibil: https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/YTQ1YzcwZDItM2RmMC00ZDg4LWFjYWEtOGQxNTAyMmZiNGI2
36. Dosar nr. 3-573/2024 din 13 iunie 2024. [Accesat la 30.01.2025]. Disponibil: https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/ZjNjM2VlMzctODkzMi00ZmU5LWFjYTMtMzY3MzQyYjIxMDVj
37. Dosarul nr. 3-3206/23 din 30.01.2025. [Accesat la 30.01.2025]. Disponibil: https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/NDAzYTdmY2QtNzMzNy00ODdjLTk4ZDctZjI4OWRjODlkZDM2
38. Dosar nr. 3-2359/2023 din 24.09.2024. [Accesat la 30.01.2025]. Disponibil: https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/Y2Y4ZjU0ZDQtMjYzMC00OWYzLTg5YTctODk2NjQwMzM3ZjAz
39. Dosar nr. 3-2359/2023 din 24.09.2024. [Accesat la 30.01.2025]. Disponibil: https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/Y2Y4ZjU0ZDQtMjYzMC00OWYzLTg5YTctODk2NjQwMzM3ZjAz
40. Dosarul nr. 3-2147/2023 din 25.06.2024. [Accesat la 30.01.2025]. Disponibil: https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/ZDA4MWIzMzQtMjNmMi00MzM3LTgxMjQtMDYzOTYwZDQ3NWM3
41. Dosar nr. 3-2395/2023 din 16.09.2024. [Accesat la 30.01.2025]. Disponibil: https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/OTM1ODFjNGMtNDU5YS00NGJjLThkZWEtNzViMzA3ZWQzYzc1
42. Dosarul nr. 3-2001/2023 din 20.06.2024. [Accesat la 30.01.2025]. Disponibil: https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/MDRhZjU0YTEtZWU5Yy00OTcxLWI5NmEtMmZlMjUzY2ZlM2Rm

43. Dosarul nr. 3-2553/2023 din 21.11.2024. [Accesat la 30.01.2025]. Disponibil: https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/ZjQzOTQ2YjctYTI4OC00OWZkLThhYWYtZTExMWVjNzRkYjdl
44. Dosarul nr.3-1247/2023 din 11.03.2024. [Accesat la 30.01.2025]. Disponibil: https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/N2E4ZDgwYjUtMDE3ZS00YWIwLWIzY2MtNmZjNmE2MWU4MmE5
45. Dosarul nr. 3-1651/2023 din 26.04.2024. [Accesat la 30.01.2025]. Disponibil: https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/Y2Y5ODI2OWItN2Q3OS00ZWIxLThmM2ItOTQ0MDdlZTBlZDAx
46. Dosarul nr.3-2631/2022 din 06.12.2023. [Accesat la 30.01.2025]. Disponibil: https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/MzUyZGEwMTQtMmNlNS00MzI3LTkwNWUtODNkN2UxMDRiNmE0
47. Dosarul nr. 3a-833/24 (2-23096985-02-3a-29072024) din 28.01.2025. [Accesat la 30.01.2025]. Disponibil: https://cac.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/ZjhhYWUzZGEtOTFlOS00OWM0LWExN2QtZjgzZGQyM2QwNjVj
48. Dosarul nr. 3a-1406/24 din 17.12.2024. [Accesat la 20.01.2025]. Disponibil: https://cac.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/Y2Y3NjA0OTctZWEzZi00NDQ2LWFkYTMtMzI0ZjI2MWMyZGQ3
49. Dosarul nr. 3r-36/25 din 19 martie 2025. [Accesat la 20.01.2025]. Disponibil: https://jurisprudenta.csj.md/search_col_civil.php?id=77701
50. Legea privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar nr. 270 din 23-11-2018. Publicat : 30-11-2018 în Monitorul Oficial Nr. 441-447 art. 715
51. Hotărârea Guvernului nr. 1231 din 12.12.2008 pentru punerea în aplicare a prevederilor Legii nr. 270/2018 privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar. Publicat : 14-12-2018 în Monitorul Oficial Nr. 480-485 art. 1310
52. Brumărescu împotriva României nr. 28342/95 din 23.01.2001 [Accesat la 20.01.2025]. Disponibil: https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22display%22:[%220%22],%22languageisocode%22:[%22RUM%22],%22appno%22:[%2228342/95%22],%22documentcollectionid2%22:[%22GRANDCHAMBER%22],%22itemid%22:[%22001-99762%22]}
53. Unédic împotriva Franței nr. 20153/04 din 18.12.2008. [Accesat la 20.01.2025]. Disponibil: https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-193427
54. Cazul Parohia Greco-Catolică Lupeni și alții împotriva României (MC) nr. 76943/11 din 29.11.2016. [Accesat la 20.01.2025]. Disponibil: https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-169054
55. Nejdet Şahin şi Perihan Şahin împotriva Turciei (MC) nr. 13279/05 din 20.10.2011. [Accesat la 20.01.2025]. Disponibil: https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=002-341
56. Cazul Albu și alții împotriva României nr. 34796/09 din 10.08.2012 [Accesat la 20.01.2025]. Disponibil: https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-110805
57. Cazul Atanasovski împotriva „Fostei Republici Iugoslave a Macedoniei nr. 36815/03 din 06.06.2007. [Accesat la 20.01.2025]. Disponibil: https://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-96673
58. Ghid privind art. 6 din Convenția europeană a drepturilor omului Dreptul la un proces echitabil (aspectul civil). Actualizat la 30 aprilie 2018. [Accesat la 20.01.2025]. Disponibil: https://ier.gov.ro/wp-content/uploads/2018/11/Ghid-art.-6-din-CEDO-civil-30.04.2018.pdf
59. Cazul Petko Petkov împotriva Bulgariei nr. 2834/06 din 19.02.2013 referința 001-116594. [Accesat la 20.01.2025]. Disponibil: https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-116594
60. Morăresu A. Principiul proporţionalităţii în sistemul Convenţiei Europene a Drepturilor Omului / Teză de doctor în drept. Chișinău: 2015. 170 p. [Accesat la 20.01.2025]. Disponibil: http://www.cnaa.md/files/theses/2015/22685/adrian_morarescu_thesis.pdf<

61. Legea 300 din 21.12.2017 **cu privire la sistemul administraţiei penitenciare.** Publicat : 16-02-2018 în Monitorul Oficial Nr. 48-57 art. 124.. **https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=105744&lang=ro#<**
62. **Sporuri cu caracter specific**(1) Personalul din unităţile bugetare beneficiază, după caz, de sporuri specifice grupului ocupaţional sau categoriei de personal în modul stabilit de Guvern. Pentru autoritatea responsabilă de exercitarea controlului parlamentar, modul de acordare a sporului cu caracter specific se aprobă de Biroul permanent al Parlamentului.

(2) Suma anuală a sporurilor cu caracter specific incluse în partea variabilă a salariului lunar nu va depăşi:

a) pentru personalul din domeniile învăţământului, cercetării, culturii, tineretului, sportului, asistenţei sociale – 10% din suma anuală a salariilor de bază pentru personalul cu drept de a beneficia de spor cu caracter specific;

b) pentru personalul din domeniul apărării naţionale, securităţii statului şi ordinii publice – 20% din suma anuală a salariilor de bază pentru personalul cu drept de a beneficia de spor cu caracter specific;

b^1) prin derogare de la prevederile lit. b), pentru personalul din domeniul apărării naţionale, securităţii statului şi ordinii publice implicat în activităţi speciale de combatere a terorismului – 120% din suma anuală a salariilor de bază pentru personalul cu drept de a beneficia de spor cu caracter specific;

b^2) pentru personalul din autoritatea competentă la nivel naţional în domeniul securităţii cibernetice, desemnată în temeiul Legii nr. 48/2023 privind securitatea cibernetică – 120% din suma anuală a salariilor de bază pentru personalul cu drept de a beneficia de spor cu caracter specific;

b^3) prin derogare de la lit. b), pentru personalul Centrului Naţional Anticorupţie implicat în activităţi de prevenire şi combatere a corupţiei – 30% din suma anuală a salariilor de bază pentru personalul cu drept de a beneficia de spor cu caracter specific;

c) pentru personalul medical, inclusiv care deţine funcţii publice cu statut special, din autorităţile/instituţiile/structurile medicale, din Centrul de Medicină Legală şi din instituţiile de asistenţă socială – 75% din suma anuală a salariilor de bază pentru personalul cu drept de a beneficia de spor cu caracter specific;

d) pentru personalul din autoritatea responsabilă de exercitarea controlului parlamentar – 40% din suma anuală a salariilor de bază pentru personalul cu drept de a beneficia de spor cu caracter specific;

e) pentru personalul din autoritatea responsabilă de controlul constituţionalităţii – 40% din suma anuală a salariilor de bază pentru personalul cu drept de a beneficia de spor cu caracter specific;

f) pentru personalul din autoritatea responsabilă de activitatea de monitorizare informaţională, comunicare strategică şi combatere a dezinformării – 40% din suma anuală a salariilor de bază pentru personalul cu drept de a beneficia de spor cu caracter specific;

g) pentru personalul din autorităţile responsabile de supravegherea şi controlul de stat al spaţiului audiovizual naţional, al protecţiei concurenţei, precum şi în domeniile transportului rutier, feroviar şi naval, al muncii, securităţii şi sănătăţii în muncă, al produselor nealimentare şi protecţiei consumatorilor – 20% din suma anuală a salariilor de bază pentru personalul cu drept de a beneficia de spor cu caracter specific;

h) pentru personalul din autoritatea responsabilă de administrarea, deetatizarea, supravegherea şi controlul proprietăţii publice a statului – 20% din suma anuală a salariilor de bază pentru personalul cu drept de a beneficia de spor cu caracter specific;

i) pentru personalul din autoritatea responsabilă de digitalizare în justiție și administrare judecătorească – 20% din suma anuală a salariilor de bază pentru personalul cu drept de a beneficia de spor cu caracter specific.

(3) Pentru autoritățile responsabile de administrarea veniturilor fiscale și vamale și responsabile de certificare, supraveghere și control în domeniul aviației civile, limitele sporurilor cu caracter specific se aprobă de Guvern.

Legea nr. 270 din 23.11.2018 privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar. Publicat : 30-11-2018 în Monitorul Oficial Nr. 441-447 art. 715. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=148679&lang=ro# (consulta la 20.01.2025)

63. **Sporuri pentru munca suplimentară, pentru munca de noapte și pentru munca prestată în zilele de sărbătoare** nelucrătoare și/sau în zilele de repaus(1) Pentru munca suplimentară, personalul unităților bugetare are dreptul la:

a) spor pentru orele de muncă prestate în afara duratei normale a timpului de muncă sau în zilele de sărbătoare nelucrătoare și/sau în zilele de repaus pentru activități desfășurate potrivit atribuțiilor postului, dacă orele de muncă suplimentară sau zilele de sărbătoare nelucrătoare și/sau zilele de repaus nu sunt compensate cu alte ore/zile libere în conformitate cu legile speciale/contractele colective de muncă/regulamentele interne;

b) spor pentru munca de noapte.

(2) Sporul pentru orele de muncă prestate în afara duratei normale a timpului de muncă sau în zilele de sărbătoare nelucrătoare și/sau în zilele de repaus pentru activități desfășurate potrivit atribuțiilor postului se stabileşte în condiţiile art. 103–105 din Codul muncii al Republicii Moldova, în mărime dublă a salariului de bază pe unitate de timp.

(3) Prevederile alin. (2) nu se aplică persoanelor salarizate prin cumul de funcții în cadrul aceleiași unități bugetare.

(4) Personalul care, potrivit programului normal de lucru, își desfășoară activitatea între orele 22.00 și 6.00 beneficiază pentru orele lucrate în acest interval de timp de un spor în mărime de 50% din salariul de bază pe unitate de timp, în condițiile stabilite la art. 103 și 159 din Codul muncii al Republicii Moldova.

64. Art. 21 alin. (1) al Personalul din unitățile bugetare poate beneficia de premii unice cu prilejul *sărbătorilor profesionale și al zilelor de sărbătoare nelucrătoare, care se plătesc din contul economiei mijloacelor alocate pentru retribuirea muncii pe anul respectiv, dar nu mai mult de 5% din fondul anual de salarizare la nivel de unitate bugetară. (2) Cuantumul premiului unic, în fiecare caz în parte, nu va depăși salariul de bază al persoanei premiate, cu excepția conducătorului unității bugetare și a adjunctului/locțiitorului acestuia, pentru care cuantumul premiului unic, în fiecare caz în parte, nu va depăși 50% din salariul de bază.(3) Premii unice pot fi acordate și drept măsuri de stimulare, dacă acestea sunt prevăzute în legi speciale, cu respectarea condițiilor alin. (1) și (2) din prezentul articol"*

Legea nr. 270 din 23.11.2018 privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar. Publicat : 30-11-2018 în Monitorul Oficial Nr. 441-447 art. 715. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=148679&lang=ro# (consulta la 20.01.2025)

65. *"(1) Personalul din unitățile bugetare poate beneficia de premiu anual pentru rezultatele activității în anul de gestiune, proporțional timpului efectiv lucrat în anul respectiv. (2) Indicii și mărimile premiilor pentru conducătorii unităților bugetare se stabilesc de către organul ierarhic superior. Mărimea maximă a premiilor pentru conducători nu poate depăși 50% din salariul de bază. (3) Premiul anual nu se acordă salariaților care, în cursul anului, au desfășurat o activitate profesională ineficientă sau necorespunzătoare ori au fost sancționați disciplinar, pentru perioada termenului de validitate a sancțiunii disciplinare*

aplicate salariatului în anul de gestiune. (4) Pentru acordarea premiului anual se utilizează mijloacele fondului de salarizare în mărime de până la 50% din salariile de bază ale persoanelor cu drept de a beneficia de premiu anual.(*5) Modul de acordare a premiului anual se stabilește de Guvern*.

Legea nr. 270 din 23.11.2018 privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar. Publicat : 30-11-2018 în Monitorul Oficial Nr. 441-447 art. 715. https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=148679&lang=ro# (consulta la 20.01.2025)<

66. Se consideră plăţi compensatorii:

compensaţia pentru concediul nefolosit;

compensaţia în schimbul raţiei alimentare;

compensaţia în schimbul echipamentului;

compensaţia pentru mutilare sau altă daună pricinuită sănătăţii;

compensaţia pentru închirierea spaţiului locativ;

indemnizaţiile de transfer;

plăţile de asigurare;

îndemnizaţiile de instalare, diurnele şi alte plăţi, raportate la cheltuielile de deplasare, precum şi sporurile şi suplimentele la salariu, care se plătesc în loc de diurnă;

îndemnizaţiile lunare în mărimea unui salariu pentru efectivul de trupă şi corpul de comandă ale Departamentului pentru combaterea crimei organizate şi corupţiei al Ministerului Afacerilor Interne;

majorările la salariile de funcţie, plătite în timpul aflării în Forţele de menţinere a păcii, precum şi colaboratorilor instituţiilor penitenciare dislocate în or. Bender;

plăţile stimulatorii cu caracter unic (inclusiv premiile), acordate cu prilejul jubileelor şi pentru muncă sîrguincioasă;

sporul la salariul de funcţie în cuantum de 50%, prevăzut de art.29 pct.5 al Legii cu privire la funcționari publici cu statut special din cadrul sistemului administrației penitenciare nr.1036-XIII din 17 decembrie 1996;

pensiile şi alte plăţi cu caracter unic şi compensatoriu.